

Miklós

Úgy tervezte, kilenc és tíz óra között ér Eszékre. Jó óra alatt bevásárol, eszik valamit séta közben a városban, és kora délután indul vissza, hogy még világosan elérje a magyar határt.

Menet közben a mobilját nézegette. Futtatta a számokat, majd a szivargyújtóra tette, tölteni. A számhívó keresője Miklós újvidéki számánál állt meg. Miklósokra gondolt. Tényleg föl kéne már hívni. Akárcsak Fischer Gyurit. Magában számolt. Igen, pontosan negyven éve ismerte meg Miklóst. A Budaörsi úti egyetemi kollégium egyik szobájában éppen a szegényes gólyaruhatárát rendezgette. Ingeit tette be a szekrénybe, amikor betoppant leendő szobatársa. Két nagy Adidas sporttáskáját ledobta a szabad ágyra. Odalépett Baloghoz, és kezet nyújtott. Szemenei Miklós vagyok, kiskomám. Kiskomámnak szólította Baloghot. A gondnokot prepotens alaknak nevezte. Balogh nem tudta, mi az a prepotens. Miklóson Levi's farmeröltöny volt, alatta Puma trikó. Balogh nézte, hogyan pakol ki. Két bőrdzsekit akasztott a szekrényébe. Sorra vette elő a kordfarmereket, márkás ingeket és pólókat, bőrveteket, törölközőket. Egy ébresztőórás rádiómagnót tett az éjjeliszekrényére. Láta, hogy Balogh nézi, de nem törődött vele. Mikor végzett, a két nagy sporttáskát lezser mozdulattal földobta a szekrény tetejére. Zöld műanyag dobozt vett elő. Kinyitotta, és zsebéből előhúzta svájci bicskáját. Leült az asztalhoz, Baloghoz fordult, és meghívta egy hideg szármára. Balogh nem tudta, mi az a szárma. Miklós elmondta, ők így hívják a töltött káposztát, amit nyáron és ősszel szőlőlevélbe tekernek be, és így hidegen, kenyér nélkül lehet enni. Szármáztak. Balogh nem szólt semmit. Imponált neki a magabiztos, colos, elegáns, szőke fiú. Volt egy pillanat, amikor azt hitte, Miklós nyugati magyar, dolláros ösztöndíjas. De hát akcentus nélkül, ízesen beszélt magyarul. Csak egyes szavait nem értette. Nem tudta mi az a fityó meg az ajvár, és szégyellte megkérdezni. Két óra múlva derült ki, Miklós és családja zentai. Bácskai magyarok, Jugoszláviában élnek. Balogh csak egyszer járt addig

JUHÁSZ GYÖRGY (1954) irodalomtörténész-hungarológus. 1977 és 1988 között Jugoszláviában dolgozott. Délszlávszakértő.

Részlet *A karrier árnyéka* című, készülő regényből.

külföldön. Egy szakszervezeti beutalóval volt a szüleivel Prágában. Másnap együtt mentek beiratkozni. Egy évfolyamba, ugyanarra a szakra és egy tankörbe kerültek. Majdnem huszonnégy órát töltöttek együtt naponta. Hamar összebarátkoztak. Balogh fölvitte Miklóst a Várba, a Gellért-hegyre, kimentek a Városligetbe is. Minden szombaton este az E-klubban várták az Omega vagy a Metró együttest. Csak a hó végi napjaik teltek keservesen. Már egy fillérjük sem volt. Sokszor az ebédjegyeiket is eladták, hogy egy moziba legalább be tudjanak ülni. Aztán maradt a séta. Meg a kődobálás a Dunába. Egy ilyen esti séta alkalmával vetette föl Miklós, be kellene indítani egy export-import üzletet. Balogh nagyot nézett, de nem ellenkezett. Miklós elmondta, Szabadkán és Újvidéken minden lemezt, az Abbától a Boney M-ig és a Black Sabbathtól a Creedensig olcsó áron meg lehet venni Jugoton kiadásban, és ezeket Pesten vagyonokért lehetne eladni. Csak tőke kellene, fifti-fifti. Balogh még azon a hétvégén kért az apjától ötezer forintot karácsonyig. Miklós otthon szerzett dinárt. Már az első körön hét-hétezer forintot kaszáltak. A Múzeum körúton a nepperek percek alatt föl vásárolták a jugó lemezeket. Miklós húsz-harminc darabot mert egyszerre átbillenteni a határon a két nagy sporttáskában. Aztán egyszer már szombat este beállított. Nem a vasárnapi vonattal jött. A kollégium elé mentek le. Balogh legnagyobb csodálkozására Miklós egy szabadkai rendszámú 600-as Zastava kisautó ajtaját nyitotta ki. Volt egy Fityója. Ötven-ötven lemezt vett ki a hátsó ülések mögül. Hozott még filmplakátokat is a szoba falára és egy majdnem új padlószőnyeg darabot, amit tapiszonnak nevezett. Kezdték berendezkedni. Balogh szerzett olcsón egy orosz Szaratov hűtőszekrényt, amit két testnevelés szakos srác cipelt föl a negyedik emeletre, egy fehér dupla Beatles lemezért. A frizsider tetejére került Zentáról a kis színes Sony tv. Először csak hallgatni tudták, mert nem jött be rajta kép. Hiába állítgatták napokig a szarvasagancs-antennát. Aztán egy negyedéves elektromérnök srác levitte a készüléket Gödöllőre, és ott átalakította a jugoszláv Pal-rendszerrel a magyar Secamra – öt nagylemezért. Ezzel mozivá változott a szobájuk. Minden nemzetközi kupameccset náluk néztek a haverok színesben. Kupameccs, majd kupi meccs, ahogy Miklós nevezte. Barátja sűrűn fordult a Fityóval. Minden szombaton hajnalban a nagycsarnokba mentek húsz-ötven kiló dióbélért vagy darált mákért. Ezt a szabadkai albán cukrászok vették aranyárban és minden mennyiségben. Virágzott az üzlet már az első év végére. Szobatársa többször is oda akarta adni a Fityót Baloghnak, de neki nem volt jogosítványa. Miklós hajtási engedélynek hívta a jogsit. Balogh egyszerre vizsgázott autóvezetésből az Autóklubnál, és tette le az első év végére esedékes szigorlatait. Már a teljes havi ebéd- és vacsorajegyeiket is eladták. Budai és pesti kiskocsmákban és kertvendéglőkben étkeztek. Pont a Rézkakasban ettek a Tabánban, amikor Miklós megjegyezte, hogy el kéne húzni a kóterből. Azt hallotta, a KISZ-titkár nagyon érdeklődik utánuk. Csípi a szemét a kocsi, a tv, a sok buli meg az ellenzéki társaság. Balogh albérleti szobát javasolt. Miklós szabályosan kiröhögte. Elővette a friss Esti Hírlapot. Rámutatott egy kiadó házrész hirdetésére, ahol kerti gépkocsi beállási lehetőség is volt. Már másnap

megkötötték a bérleti szerződést egy ismert pesti színésznővel. Fél évet előre kifizettek. Editke, a szemrevaló színésznő nagyot nézett, amikor tehertaxi hozta az egyetemisták holmijait a házába, majd Miklós beállt az udvarra a kis jugoszláv Fiattal. A művésznő rendszeresen pénzzavarban volt. Gyakran fordult a bérlőihez. Ők meg rendszeresen kisegítették. Négy hónap lakbért fizettek, Editke pedig hat átvételét írta alá. A második tanév végére már két évre előre volt budapesti lakásuk. Ekkor hívta meg barátja Zentára. Baloghnak még útlevele sem volt. A rendőrségen meghívó levelet kértek. Miklós azonnal megírta, és a Hősök tere sarkán levő jugoszláv nagykövetségen hitelesítették. Június végén indultak. Bepakolták a Fityót, megrakták mákkal meg dióval, és irány Szabadka. Miklós tíz perc alatt lerendezte az albánokkal az üzletet. Balogh elcsodálkozott, barátja ugyanúgy beszélt szerbül, mint magyarul. Balogh harmincezer dinárt kapott, társa harmincötezret tett el. Ötezer volt a rezszi. Minden elszámolást Miklós intézett, zsebből zsebbe. Semmiről nem írt papírt. Az árcédulákat és számlákat azonnal eldobta. Gyakran elismételte, amiről nincs írás, az nincs. Zentán Miklósék családi házába mentek. Balogh külön szobát kapott. Volt bőven hely, a szülők az Adrián nyaraltak. Este a Tisza-parton vacsoráztak, a Zöldfában. Rendszeresen a barátja fizetett. Sok ismerőssel futottak össze. Miklós mindenkinek úgy mutatta be, mint a legjobb pesti barátját. Szinte csak magyarokkal találkozott. A zentai főtéren Balogh meglátott egy Lee Cooper szaküzletet, ahol halványkék és homok színű farmeröltönyök lógtak a kirakatban. Szeretett volna egyet venni magának, főleg amikor meglátta az árcédulákat. Miklós közölte, nem szórjuk a pénzt, majd veszel Szabadkán a piacon, ugyanezt fél áron. Barátja másnap reggel látványosan megivott otthon egy felest, és feléje dobta a slusszkulcsot. Balogh a vizsga óta nem vezetett. Óvatosan indult, majd egyre jobban élvezte a fűrge kis kocsit. Hamar átértek Szabadkára. Balogh ekkora piacot még életében nem látott.

Ő választott, s barátja magyarul, szerbül és horvátul alkudott. Sokszor káromkodott. Balogh Laci leendő harmadéves geológushallgató pedig felöltözött tetőtől talpig. A végén még vett egy zöld Puma tengerészcsákot. Ebbe tette a kincseit. Visszafelé már vendéglátója vezetett. A hátsó ülést keresztbe betöltötte a tengerészcsák. Egy hét múlva Szabadkáról egyedül jött haza vonattal. Tíz dupla nagylemezt hozott még, és két karton arany Kentet. Nyáron egyedül lakott a lakásban. Harmadév őszén ismerték meg Annát. Barátjával az Egyetemi Színpadon voltak, amikor a szünetben összefutottak az elsőéves bölcsészlánnyal. Miklós az előadás után azonnal lelépett. Balogh egyedül kísérte haza a lányt, aki Budán lakott. Anna gyakran jött el hozzájuk.

Ott is tanult, majd aludt. Miklós szerbesen Anicának szólította. Aztán a karácsonyi szünet után azzal állított be, már neki is van nagylánya. Így mondta. Ki nem állhatta azt a szót, hogy jární. Többször említette, ő jár a Fityóval, a busszal, a pesti metróval, de Éva a párja. Évát Újvidéken ismerte meg. Az ösztöndíjas egészségügyi papírjait intézte a Klinikai Központban, ahol a lány egyetemistaként dolgozott. Az ötödéves bánáti magyar medikának imponált, hogy

a jóvágású zentai fiú Pesten tanul. Tavasszal Éva is többször meglátogatta párját Budapesten. Négyen is elfértek a házrészben. Hónapok alatt a két lány is összebarátkozott, együtt főztek. Sokszor a művésznő is velük evett. Ilyenkor nem fogyókúrázott. Amikor Anna hazament a Gellért-hegyre, vagy Éva visszautazott Újvidékre, napokig volt a srácoknak főtt ételük.

Azon a nyáron négyen mentek le a Balatonra. Miklós kétszer fordult a Fityóval. Először levitte Balatonfüredre a társaságot, majd a cuccokat és a Pesten el nem adott, „raktáron maradt” lemezeket. Füreden, a strandon, két nap alatt hetven nagylemezt adtak el négyen. Az NDK-s turisták vitték, mint a cukrot. Éva rájuk is szólt, hogy ez már túlzás. Miklós csak annyit reagált, a lemezek miatt nem kell a campingben, sátorban lakniuk. Egy ikervilla felét bérelték. A másik részt egy müncheni német orvos és családja vette ki. Hozzájuk csatlakoztak a lipcsei rokonok. Miklós azon röhögött napokig, hogy egy Mercedes, egy Trabant, egy Opel, egy Wartburg, egy BMW, egy Barkas. Amikor visszautaztak Pestre lakásukat lepecsételve találták. A szomszédoktól tudták meg, a művésznő két nappal érkezésük előtt öngyilkos lett. Éva Annánál aludt. Balogh és Miklós bement a kollégiumba a haverokhoz. Másnap a kerületi kapitányságon az ügyeletes tiszt nyeglén és nagyképuén beszélt velük. Örökké a nyomozásra hivatkozott. Amikor megtudta, hogy Miklós jugoszláv állampolgár, azonnal hangnemet váltott. Utasította a kapitányság sofőrjét, vigye ki a helyszínre a fiúkat, és szedje le a rendőrségi pecsétet az ajtóról. Edit bátyja, Demján Pál kohómérnök nagyon normálisan viselkedett. Kollégának szólította őket, elismerte az egyetemisták és a húga közötti bérleti szerződést. De közölte, annak meghosszabbítására, pedig Balogh nagyon akarta, nincs mód, mert a család el akarja adni az ingatlant. Ahhoz hozzájárult, hogy a fiúk diplomázásig maradjanak. Ők meg vállalták, beengedik a hirdetésre jelentkező érdeklődőket. Ötöd éven a szakdolgozataikat is egyszerre adták le egy hétfői nap reggelén. Délután Csepelre mentek a Merkúr telepre. Balogh ekkor vette át élete első kocsiját, a Skoda S 100-ast. Miklós ragaszkodott hozzá, az első tankolást ő fizeti. A Fityóval haladt a Skoda előtt. A tavaszi szünetben az új autóval mentek Zentára. Miklós és Éva ott várta Baloghot és Annát. Ekkor ismerték meg Miklós szüleit. Szemenyei Béla, Miklós apja egy élelmiszer-kombinát gazdasági igazgatója volt. Anyja otthon dolgozott. A törekeny, félszeg asszony franciából fordított magyarra és szerbre. Béla bácsi mesélte el Baloghnak négy szemközt, amikor ketten kávéztak egy reggel, hogy felesége életre szóló visszahúzódása egy családi tragédia miatt van. Ilona tizenhárom éves volt, amikor negyvennégyben a Zentára bevonuló szerb-jugoszláv partizánok a kislány szemé láttára gyilkolták meg az anyját és az apját. A lányt és a bátyját a nagynénje menekítette a rokonokhoz, Bajára. Csak negyvenhétben került vissza Zentára a nagyszüleihez, akik fölnevelték. Balogh Laci megszólalni sem tudott. Már korábban feltűnt neki, hogy Miklós anyja mindig kisfiamnak szólítja barátját, és valami különös óvó tekintettel néz a fiára. Zentán otthon érezték magukat. Minden olyan természetes és nyugodt volt. A Tisza, az emberek közvetlensége, a város hangulata. Csak egy napra utaztak

le hárman Belgrádba. Balogh és Anna kíváncsi volt a jugoszláv fővárosra. Éva kísérté el őket. Miklós ki nem állhatta Belgrádot, amit cigányvárosnak nevezett. Balogh Évát kérdezte meg, hogyan mondják szerbül a jegygyűrűt. Éva nevetve mondta, burmának. Annyit tett hozzá, vigyázz, nehogy ceylont mondjal! Míg Anna és Éva a belgrádi Stoteks áruházban pulóvernek való gyapjúfonalakat nézegetett, Balogh titokban, ügyesen egy kis aranyműves boltban megvette a jegygyűrűket. Este a zentai Zöldfa étteremben kérte meg Anna kezét. Anna nagyon meglepődött, de azonnal igent mondott. Miklós pezsgőt rendelt, vállalta az esküvői komaságot is. Pestre már az ujjukon gyűrűvel érkeztek meg, s hoztak negyven nagylemezt is.

Két héttel a diplomavizsga előtt három másodéves, fizika szakos srác ment el a végzősök albérletébe. Miklós, szimbolikus áron, eladott mindent, amit öt év alatt együtt összegyűjtöttek.

Vitték a filmplakátokat, a posztereket, a szőnyegeket, a kis tévét, a rádiós magnót, még az öreg orosz hűtőszekrényt is. Fizettek és mentek. A lakás úgy nézett ki, mintha betörők jártak volna benne. A konyhába ültek ki. Miklós bement a spájzba. Kihozott egy üveg pálinkát. Kinyitotta, meghúzta. Majd odaadta az üveget Balognak. Ő is meghúzta. Mindketten hallgattak. Ittak. Már alig volt a félliteres üvegben, amikor Miklós elmondta, legutóbb, amikor Újvidéken volt, járt a Nafta-Industrijánál. Kiszimatolta, lesznek föltárások Szudánban, s ki kéne menni Khartoumba 2-3 évre. Olyan háromezer dollár körül lehetne keresni. Szerinte kell oda orvos is. Meg nyelvtanárnő is. Négyen még a mérhetetlen nyomort is jobban elviselnék. Azt tervezte, ő egy éven belül kimegy egyedül. Előkészíti először Balogh, majd Éva és Anna helyét. Aztán pár év múlva együtt visszajönnek valahova Európába, az Essóhoz vagy a Shellhez, mert a szocialista Magyarország ugyanolyan vicc, mint Jugoszlávia, ami ráadásul egy tákolmány ország. Balogh, mint az elmúlt öt évben soha, most sem ellenkezett. Ült, és kitta a maradék pálinkát.

Két hét múlva a Duna-parton álltak, szemben a Műegyetemmel, kezükben diplomával. Két mérnök. Baloghot a családja, Annáék és az ismerősök állták körül. Miklós mellett csak az édesanyja és dr. Varsányi Éva kardiológus rezidens állt, s tőlük tíz méterre a parkolóban a Fityó. Kegyetlenül sütött a nap. Szinte kiobbant a nyár. A fiatal mérnökökön átizzadt az ing, némelyiken már lógott a nyakkendő. Az ünneplő családok ebédelni indultak. Miklós nem rendelt asztalt. Azonnal menni akart Zentára. Maradék cuccai már a Fityóban voltak. Balogh hallani sem akart arról, hogy így váljanak el. Budán a Márványmenyasszony étteremben foglalt egy tizenkét személyes asztalt. Belekarolt Miklós anyjába és Évába, már ültette is be őket az első taxiba. Anna Miklóssal és saját szüleivel szállt be a másikba. A kerthelyiségben már az asztalfőn ült a két srác, mellettük a két lány és a szülők. Miklós anyja riadtan nézett körül. A pincérek sűrögtek-forogtak. Kitétek magukért. Szinte láthatatlanul adták át helyüket a cigányoknak. A cigányok is húzták becsületesen. Kivételesen nem lazsáltak. Észre sem vették, amint beesteledett. Éva nem ivott. Neki kellett a kis Fityót hazáig vezetni.

Este tíz óra után ketten álltak a kerthelyiség egyik félreeső sarokasztalánál. Balogh és Miklós.

Balogh kezét akart nyújtani, de addigra Miklós már megölelte. Szorosan tartotta a nagydarab, de már enyhén kopaszodó srác. Balogh remegést érzett. Miklós sírt, rázta a zokogás.

Az első képeslap két év múlva érkezett Miklóstól, Tripoliból. Ott dolgozott. Egyedül. Elvette Évát ugyan feleségül, akivel Újvidékre költöztek, de Líbiába egyedül utazott, mert Éva utálta az arabokat. Öt év múlva írt Khartoumból, lenne egy hely Balogh László mérnök úr számára, ő már beszélt is a francia Elfes főnökkel, de asszony nélkül. Fehér bádóg konténerben kellene lakni. Khartoumtól ötszáz kilométerre délre havi bruttó kétezerhatszáz dollárért. Balogh ekkor a Hydro-Geodéziánál dolgozott, és nem akart fehér bádógkonténerben lakni.

Fehér bádógkonténereket látott a tolnai csomópont mellett. Az M6-os autópályát építő munkások laktak bennük. A szembejövő kocsik apró bliccel jeleztek, radaroznak a szekszárdi delta előtt. Levette lábát a gázzról, hagyta lassulni a Golfot. Nyolcvannal gurult el a rendőrautó mellett. Indexelt, és bekanyarodott a Mol-kútra. A kút melletti útjelzőn már látta: Eszék 72 km.

